

Populacijo novinarjev, ki delajo v prekernih razmerah, kar pomeni, da niso redno zaposleni in z mediji sodelujejo kot samozaposleni (samostojni novinarji, samostojni kulturni delavci ali samostojni podjetniki) ali kot fizične osebe brez statusa (na podlagi avtorskih pogodb ali celo brez njih) je tudi za novinarske organizacije težko definirati in izmeriti. Če želimo govoriti o njenih problemih in možnih rešitvah pa je nujno, da jo izmerimo, opredelimo in definiramo tudi pogoje, v katerih ti novinarji delajo. Pričujoči dokument vsebuje podatke iz javnih statistik, različnih analiz, ki smo jih novinarske organizacije opravljale v zadnjih letih, ankete, vprašalnika, ki smo ga preknim delavcev poslali pred posvetom ...

Zahteve pogodbenih sodelavcev v medijih, ki smo jih naslovili [Ustavimo diskriminacijo in degradacijo poklica](#) je do julija 2013 podpisalo preko 500 novinarjev.

SAMOSTOJNI NOVINARJI

PODATKI IZ RAZVIDA

Od Ministrstva za kulturo smo pridobili podatke o razvidu samostojnih novinarjev.

Na dan 14. 10. 2013 je bilo v razvid samostojnih novinarjev vpisanih 245 novinarjev od tega 136 žensk in 109 moških. Število vpisanih v razvid pada, manj je vpisa, več je izbrisa, največji upad se je zgodil leta 2012. Povprečna starost novinarjev vpisanih v razvid je 42 let. V povprečju se na leto v razvid vpiše 19 oseb, največji vpis je bil v letu 2008, ko se je v razvid vpisalo 27 oseb, najmanjši pa v letu 2012, ko se jih je vpisalo le 12. V začetku leta 2014 je vpis ponovno narasel zaradi povečanja prispevkov za socialno varnost na avtorske pogodbe za tiste brez samostojnega statusa. Po podatkih društva novinarjev se je od 19. 12. 2013 do 10. 4. 2014 v razvid vpisalo 16 oseb.

V obdobju od leta 2001 (takrat se je začel voditi razvid samostojnih novinarjev) do 14. 10. 2013 je bilo v razvid samostojnih novinarjev vpisanih 833 oseb. V 12. letih se je iz razvida izbrisalo 588 oseb. Največ samostojnih novinarjev se iz razvida izbriše po enem letu, v večini so to osebe mlajše kot 30 let, kot najpogostejši vzrok za izbris iz razvida navajajo »redno zaposlitev«.

V povprečju so samostojni novinarji vpisani v razvid od dveh do štirih let. Po izstopu iz razvida najpogosteje navajajo, kot vzrok:

- redna zaposlitev
- socialni razlogi (nezmožnost plačevanja prispevkov)
- upokožitev
- sprememba statusa (opravljanje novinarske dejavnosti kot samostojni podjetnik ali pridobijo status samozaposlenega v kulturi)

Novinarji, ki so kot vzrok izbrisa navedli redno zaposlitev, so v večini iz Ljubljane in Maribora. Nekaj malega tudi iz Kopra, Novega mesta in Kranja.

DOHODKI

Po podatkih, ki smo jih 24. junija 2013 pridobili od DURS je bil **povprečni bruto dohodek samostojnega novinarja leta 2012 12.800 €**. Od 284 samostojnih novinarjev, ki so bili v razvid vpisani 2012 jih je kar 100 imelo dohodke nižje od 5.000 € letno, od 284 jih 110 ni imelo plačanih vseh prispevkov za socialno varnost, kar med drugim pomeni, da niso mogli uveljavljati zdravstvenega zavarovanja ter da so ustvarjali davčni dolg. Največ (45) samostojnih novinarjev je v letu 2012 imelo dohodke med 20 in 25.000 €, 38 pa dohodke višje od 30.000 €.

Podatki o dohodkih in plačanih prispevkih za samostojne novinarje od 2010-2012 (DURS, 24 .6. 2013)

	2010	2010	2011	2011	2012	2012
Dohodkovni razred	št. zav. z dohodkom	Št. zav. s plačanimi prispevki	št. zav. z dohodkom	Št. zav. s plačanimi prispevki	št. zav. z dohodkom	Št. zav. s plačanimi prispevki
- 5.000	136	30	153	29	100	20
5.000,01 - 10.000	41	27	34	22	25	16
10.000,01 - 15.000	33	30	31	27	20	17
15.000,01 - 20.000	49	40	37	33	30	25
20.000,01 - 25.000	58	54	55	50	45	36
25.000,01 - 30.000	33	30	26	24	26	23
30.000,02 - max	43	41	37	35	38	37
Skupaj	393	252	373	220	284	174

SAMOSTOJNI PODJETNIKI

ŠTEVILO IN RAZVRSTITEV PO DEJAVNOSTIH

Delovno aktivne osebe, ki opravljajo poklic 2642 Novinarji (SKP-08) v izbranih dejavnostih (SKD 2008), Slovenija, 31. 12. 2103

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Delovno aktivne osebe v skupini poklicev 2642 Novinarji - skupaj	2285	2297	2297	2258	2170	2188
Zaposlene osebe	1835	1813	1769	1758	1679	1625
Samozaposlene osebe	450	484	510	500	491	563
Novinarji po dejavnostih z večjim številom novinarjev (vsaj 15)						
58.130 Izdajanje časopisov	1	1	1	1	2	2
58.140 Izdajanje revij in druge periodike	2	4	3	2	3	1
60.100 Radijska dejavnost	8	8	10	10	9	10
60.200 Televizijska dejavnost	8	11	15	21	23	29
63.910 Dejavnost tiskovnih agencij	88	77	64	58	47	45
63.990 Drugo informiranje	1	3	3	4	5	5
90.030 Umetniško ustvarjanje	306	337	355	338	332	394
58.110 Izdajanje knjig	1	1	3	3	2	2
59.110 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	1	3	10	11	11	16
63.120 Obratovanje spletnih portalov	1	2	3	4	3	3
70.220 Drugo podjetniško in poslovno svetovanje	2	2	5	3	5	6
Ostale dejavnosti (manj kot 15 novinarjev v dejavnosti)	31	35	38	45	49	50

Vir: Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP)

Opombe: Podatek o poklicu na obrazce M, ki so vir za SRDAP, vpisujejo in kodirajo poročevalske enote same. Podatki za stanja od leta 2008 do 2010 so pretvorba iz SKP-V2 v SKP-08.

Podatki kažejo, da je število vseh, ki opravljajo poklic novinarja od leta 2008 padlo za 100 oseb, od leta 2008 je v Sloveniji 200 manj redno zaposlenih novinarjev in 100 samozaposlenih novinarjev več. Glede na to, da je iz razvida samostojnih novinarjev razvidno, da število samostojnih novinarjev pada, očitno raste število samostojnih podjetnikov ali samostojnih kulturnih delavcev.

DOHODKI

Pridobili smo tudi podatke o prihodkih po računovodskih predpisih iz obračunov akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti (DOHDEJ) za leto 2010, 2011 in 2012, po dejavnostih za davčne zavezance, ki niso uveljavljali 15% olajšave (kar izloča samostojne novinarje in samostojne kulturne delavce). Gre torej za prihodke samostojnih podjetnikov v navedenih dejavnosti. Ob tem je treba upoštevati, da ne gre le za novinarje, ampak tudi druge samostojne podjetnike, ki opravljajo navedene dejavnosti.

Leto	2012		2011		2010	
	1. Prihodki, ugotovljeni po računovodskih predpisih (v €)	število - zap. št. 1	1. Prihodki, ugotovljeni po računovodskih predpisih (v €)	število - zap. št. 1	1. Prihodki, ugotovljeni po računovodskih predpisih (v €)	število - zap. št. 1
Televizijska dejavnost (60.200)	2.520.973	116	2.274.946	105	2.063.587	91
Povprečni letni bruto prihodek v dejavnosti	21.732		21.666		22.676	
Povprečni mesečni bruto prihodek	1.811		1.805		1.900	
Dejavnosti tiskovnih agencij (63.910)	1.088.811	41	1.228.632	49	1.201.506	43
Povprečni letni bruto prihodek v dejavnosti	26.556		25.074		27.942	
Povprečni mesečni bruto prihodek	2.213		2.089		2.328	
Umetniško ustvarjanje (90.030)	13.744.820	814	13.368.822	770	11.512.012	652
Povprečni letni bruto prihodek v dejavnosti	16.885		17.362		17.656	
Povprečni mesečni bruto prihodek	1.407		1.447		1.471	

Vir: DURS - Podatki iz obdelave DOHDEJ za leto 2010, 2011 in 2012

ŠTEVILO SAMOSTOJNIH PODJETNIKOV NARAŠČA (samostojnih novinarjev pa pada)

V zadnjem času opažamo, da se vedno več novinarjev odloča za status samostojnega podjetnika namesto za vpis v razvid samostojnih novinarjev. Statusa sta pravno formalo izenačena, samostojni novinarji imajo pravico do posebne osebne olajšave v višini 15%, ki pa jo lahko uveljavljajo le še tisti, ki vodijo knjigovodstvo, teh pa je malo. Samostojni novinarji lahko opravljajo le poklic novinarja.

Po oceni novinarskih organizacij za to obstaja več razlogov:

- status samostojnega podjetnika omogoča registracijo več dejavnosti, ob vpisu v razvid samostojnih novinarjev, pa mora novinar podpisati izjavo, da je to njegov edini oziroma glavni poklic. Zaradi negotovosti na trgu dela si novinarji puščajo odprte možnosti na več področjih, kar jim status samostojnega podjetnika omogoča.

- novinarji sledijo zgledu kolegov, tam kjer ima večina enega od statusov, se tudi novi samozaposleni odločajo za status po vzoru kolegov iz uredništva.

- naročniki dela zahtevajo registracijo enega ali drugega statusa, v zadnjem času opažamo, da naročniki dela zahtevajo registracijo statusa samostojnega podjetnika (RTVS v zadnjem letu), ker domnevajo, da so tako varnejši pred tožbami za odvisno razmerje in tudi zato, ker so v zakonu o medijih (uredniška avtonomija) kot novinarji opredeljeni le samostojni novinarji, ne pa samostojni podjetniki, ki opravljajo novinarski poklic.

UČINKI SPREMEMB DAVČNE IN POKOJNINSKE ZAKONODAJE NA SAMOZAPOSELENE V MEDIJIH

Poleg zaostrenih razmer na trgu je samozaposlenim dodatne finančne in administrativne obremenitve naložila še država. V letu 2013 spremenjena davčna zakonodaja je samozaposlenim, ki uveljavljajo normirane stroške prinesla večje birokratske obremenitve, saj morajo sami obračunati in odvesti akontacijo dohodnine. Povišanje priznanih normiranih stroškov na 70% na prvi pogled izgleda pozitivno, vendar pa to povišanje normiranec ukinja možnost uveljavljanja vseh ostalih davčnih olajšav in tudi stroškov za plačane prispevke za socialno varnost. Nov režim za normirance z nižjimi dohodki prinaša višji davek. Izračunali smo, da novinar, ki ima 18.000 EUR bruto letnih dohodkov in bo ostal normiranec, plača 536 EUR ali 100% več dohodnine. Pri letnem dohodku 10.000 EUR, pa normiranec po stari zakonodaji, potem ko je uveljavljal vse olajšave, sploh ni plačal dohodnine oziroma je dobil vrnjeno akontirano dohodnino. Sedaj plača 600 EUR davka. Gre za cedularen (dokončni) davek, ki ga zavezanec plača v vsakem primeru, saj ne more uveljavljati olajšav.

Izgubo samostojnih novinarjev zaradi sprememb davčne zakonodaje v letu 2013 opredeljuje spodnja tabela (izguba je izračunana na zgoraj opredeljeno razporeditev dohodkov samostojnih novinarjev).

Dohodkovni razredi		Število oseb v razredu	Izguba v razredu	Povprečna izguba na osebo
0,00 €	10.622,05 €	122	-43.562,81 €	-358,51
10.622,06 €	11.969,60 €	20	-13.814,14 €	-677,854
11.969,61 €	12.288,26 €	5	-3.530,49 €	-727,738
12.288,27 €	12.393,35 €	2	-1.185,03 €	-740,449
12.393,36 €	24.394,40 €	146	-80.540,77 €	-553,183
24.394,41 €	25.000,00 €	4	-2.660,46 €	-637,412
25.000,01 €	28.173,81 €	17	-9.106,37 €	-538,591
28.173,82 €	36.591,61 €	17	-2,44 €	-0,14055
36.591,62 €	41.432,77 €	2	894,69 €	465,7465
41.432,78 €	42.000,00 €	0	91,25 €	953,6092
Skupaj		334	-153.416,59 €	-411,30 €

Vir: Društvo Asociacija

Kumulativnih učinkov sprememb pokojninske zakonodaje in dviga najnižje zavarovalne osnove za zdravstvene prispevke na 60% povprečne plače nismo izračunali. Analiza pa pokaže, da dvig normiranih stroškov logično pomeni znižanje dobička, s tem zavarovalne osnove in posledično prispevkov. Zakon ukinja tudi zavarovalne razrede, kar pomeni, da vsi zavarovanci plačajo enak odstotek (38,2) prispevkov od zavarovalne osnove. Uvedeno je tudi prehodno obdobje, zato bodo mnogi samozaposleni v letu 2014 plačevali nižje prispevke za socialno varnost. Izračuni učinkov, ki jih je društvo Asociacija pripravilo za kulturnike pa kažejo, da bo končni učinek (po preteku prehodnega obdobja do leta 2018) sprememb pokojninske zakonodaje za samozaposlene negativen. Največji problem so spet tisti z najnižjimi dohodki, katerim so se prispevki že leta 2014 podražili iz 299,35 EUR na 318,22 EUR.

USPEŠNOST TOŽB NOVINARJEV V PREKERNIH RAZMERJIH ZA REDNO ZAPOSILITEV

Od leta 2004 je pod okriljem Sindikata novinarjev Slovenije potekalo 30 tožb rednih sodelavcev medijev, v katerih so ti od delodajalcev zahtevali priznanje odvisnega razmerja in posledično zaposlitev. Prva tožba je bila vložena že leta 2004. To je bilo prvo leto, ko je število zunanjih sodelavcev medijev raslo hitreje kot število zaposlitev v medijih. Po oceni sindikata je leta 2004 delež svobodnjakov pomenil 10 odstotkov vseh novinarjev, sedaj 30 odstotkov. Prva tožba je bila dobljena leta 2007. Zaradi postopkovnih napak so bile izgubljene 3 tožbe. **V vseh ostalih primerih so bili novinarji uspešni, 12 tožb so dobili (11 zoper RTVS, ena zoper Večer), v vseh ostalih postopkih sta se novinar in delodajalec izvensodno poravnala v korist novinarja.** Trenutno je preko sindikata v teku 5 tožb novinarjev RTVS in 2 tožbi novinarjev Dela.

PRIMERJAVA STROŠKOV DELA (REDNO ZAPOSLENI VS PREKERCI)

Po anketi, ki jo je sindikat med prekercami izvedel (2012 Delo revije in Dnevnik, 2013 Delo) je strošek dela za rednega sodelavca v zasebnem sektorju med 40 odstotki do polovice stroška primerljivega redno zaposlenega novinarja, v RTVS, kjer obstaja dogovor o pravicah je strošek prekercami okoli 80 odstotkov (to so povprečja ugotovljena na podlagi anket).

Povprečne bruto plače zaposlenih novinarjev po statistiki (2012):

- novinar 2257 €
- urednik 2793 €
- urednik uredništva 2400 €

Po oceni sindikata znašajo osnovne bruto plače novinarjev v povprečju 2500 €, morda nekaj več.

Najvišje so na Delu in RTVS, najnižje novinarske pa v sistemu Salomon in v lokalnih medijih.

Natančne podatke o dohodkih novinarjev, ki delajo v prekernih razmerjih, je nemogoče dobiti iz javno dostopnih evidenc, zato se moramo zanašati na podatke, ki jih o svojih dohodkih posredujejo prekercami sami. Edini vir natančnih podatkov o dohodkih so medijske hiše, ki pa te podatke varujejo kot svoje poslovne skrivnosti. Zgoraj navajamo podatke o dohodkih samostojnih novinarjev in ostalih samozaposlenih v dejavnostih, za katere se registrirajo samozaposleni novinarji.

ODGOVORI IZ VPRAŠALNIKA O POLOŽAJU PREKERCEV (april 2014)

Vprašanja	Večer	Delo, Slovenske novice	Dnevnik	Primorske novice	TS media	POP TV, 24ur.com	RTVS	Krater media - revijski del
Število prekercev	20	50 rednih, 200 občasnih	27 novinarjev 5 drugih	12	30	20 news, 8 šport, 18 (75%) 24ur.com (90%)	RTVS	80%
Število samozaposlenih (SN in SP)	12	50	6, število se povečuje	4	20	46	75 do 100	večina
Število sodelavcev brez statusa	8	150	/	8	10	0	polovica (ocena)	/
Število prekercev zmanjšalo		+	+, najmanj za 7	+	+	/	+ za 85	/
Število prekercev povečalo	+					/		/
Razmerje med njimi	/	/	več SN in SP	več SN in SP	več SN in SP	/	pol/pol (ocena)	več SN in SP
Zaposlitve v 3 letih	manj kot 5	3	2 (1 od 2 niso podaljšali pogodbe)	2 (1 za določen čas)	10, večina od zunaj	/	85	0
Povprečni mesečni bruto dohodek samozaposlenih	1000-1200 €	1200 €	1100 €, najnižji 800 €, izjeme do 1850 €	900 - 1000 €, v marcu dobili le ½ izplačila	1200-1800 €	/	1800 €	/
Povprečni mesečni bruto dohodek sodelavcev brez statusa	1000-1200 €	/	1100 €, najnižji 800 €, izjeme do 1850 €	v on-line 4-5 €/h, 600 €	4,5 €/h, 500 €	/	/	400 €
Trajanje pogodb	1 leto ali manj	1 leto, vsi enake pogodbe	1 leto, vsi enake pogodbe	ni pisnih pogodb, izstavljajo račune	½ leta, se podaljšujejo	1 leto	od ½ do enega leta	1 leto
Pavšal (plačana bolniška, dopust)	2013 ukinjen, plačilo po opravljenem delu	nekateri da, bolniška in dopust ustni dogovor od januarja 2014	po dogovoru, pravi pavšali so redki	ne, plačilo po opravljenem delu	po dogovoru	da, enake pravice in dolžnosti kot redno zaposleni, tudi pri odpuščanju ni bilo razlik	marca 2013 ukinjen pavšal, sorazmeren del regresa, prehrane, potni stroški po računu	ne, plačilo po opravljenem delu, izplačuje drugo podjetje kot izdaja revije
Organiziranost	neformalno	sekcija (24)	sekcija	ne	ne	ne	sekcija	ne
Socialni dialog	rudimentarna oblika	da, na pobudo novinarjev, brez rezultatov	ne	ne	ne, dialog posameznikov, uredniški sestanki	/	redno poteka	ne

* Dialog je od leta 2010 stalen. Sklenitve:

- Dogovora o zaposlovanju in pravicah novinarjev, januar 2010,
- Dogovora o pravicah in zaposlovanju do leta 2016 za vse poklicne skupine, v decembru 2012 sklenitev,
- v aprilu 14 dopolnitev KPPN (Aneks št. 2), s katerim smo uredili zaposlovanje novinarjev z visoko izobrazbo (po Bologni),
- smo pred pogajanjem za Aneks št. 3 h KPPN, s katerim želimo izrecno urediti pravice do plačanega dopusta in bolniške.

Na odprto vprašanje o specifičnih problemih, ki jih v medijih iz tabele izpostavljajo pa smo prejeli sledeče odgovore:

TS media

Negotov položaj novinarjev in medija, prevalitev stroškov davčne zakonodaje na honorarce, zelo velik razkorak med dohodki in pravicami redno zaposlenih in honorarcev, s.p. in SN.

Primorske novice

Poteka zgolj monolog od uprave do uredništva z navodilom, naj se stroški za honorarce še zmanjšajo. Nekaj let poskušamo neuspešno dopovedati upravi: brez vložka honorarnih sodelavcev časopis ne more iziti. Namesto da zmanjšuje budžet zanje, bi jim uprava morala zagotoviti redno zaposlitev, sploh v luči dejstva, da je v zadnjih nekaj letih uredništvo ostalo brez 10 zaposlenih (odpovedi, upokojitve), ki jih uprava ni nadomestila.

V marcu 2014 enostransko znižanje honorarjev za nazaj za polovico.

Delo, Slovenske novice

Z upravo smo se, od kar so ustanovili sekcijo septembra 2012, nekajkrat sestali. Med drugim smo predlagali spremembo avtorske pogodbe, v katero bi se zapisal znesek izplačila in obveznosti ter bolniško in dopust, a doslej brez uspeha. Sestanki so bili sicer bolj preliminarnega značaja, do kakršne koli vzpostavitve dialoga ali pogajanj nismo prišli. Zdaj se nismo sestali že nekaj mesecev. Smo pa vse pobude za sestanke dali sami, s strani uprave ni prišla niti enkrat.

Pogodbe vsako leto zamujajo, kar pomeni, da se dela skoraj mesec dni »na črno«. Na Slovenskih novicah opozarjajo tudi na vrednotenje dela za nazaj. Ker v pogodbi ni tarife, honorarci ne vedo, koliko bodo na koncu meseca napisali na račun. Zadnje čase je znesek vedno nižji od opravljenega dela. Obljubljeno je znižanje za 5 % plus 5 % za celo leto, a brez obrazložitve.

Dnevnik

(1) Malo verjetno je, da bo prejemnik AH s preходом na status samozaposlenega dobil bruto znesek pred uveljavitvijo delodajalčeve obveznosti, tako da imamo s preходом na samozaposlitve vsaj deloma zanesljivo opraviti s „tihim znižanjem“ bruto stroška dela.

(2) Zakonodajalec je v zakonu o delovnih razmerjih, recimo temu, predvidel ureditev položaja rednih honorarnih sodelavcev z uvedbo instituta „ekonomsko odvisne osebe“.

Če se je zdelo, da bi zakonska novost lahko šla v prid prizadevanjem za ureditev položaja honorarnih sodelavcev, ki bi te približala nečemu, kar bi jim iz pravic dela pripadalo po zakonu, se je zgodilo natanko to, na kar se je vnaprej opozarjalo: da bodo honorarni sodelavci/samozaposleni ekonomsko odvisno razmerje morali šele iztožiti na sodišču, in smo tam, kjer smo bili prej. Ob tako grobem nastopanju delodajalcev/naročnikov s pozicije moči bi institut ekonomsko odvisnega razmerja deloval šele, če bi davčno upravo, ki ima vpogled v prihodke posameznika, povezali z delovno inšpekcijo in bi delovni inšpektor, opremljen s seznamom ekonomsko odvisnih, naložil delodajalcu / naročniku, da pogodbeno razmerje z ekonomsko odvisnimi uredi v skladu z določili zakona, kršitve pa bi bile finančno sankcionirane (s tem da bi sankcijo izrekel delovni inšpektor).

Krater media

Prekerni delavci smo odvisni od dobre volje urednikov, saj vedno najprej objavijo članke redno zaposlenih. Če nisi zelo agresiven nate velikokrat poza bijo, zato moraš biti precej nadležen, da dobiš kakšno delo. Honorarji se nam iz meseca v mesec nižajo, tako, da marsikdo ne zasluži zadosti, da bi plačeval prispevkov za samozaposlene.

Po hodnikih in pisarnah medijev se vije negativna energija, ki jo je treba dnevno prenašati. Kolegi pravijo, da vsak dan znova v prostore vstopajo s cmokom v grlu.

Celjska regija

Na Celjskem, po podatkih s terena, delodajalci v medijih večinoma ne zaposlujejo več redno, pa tudi ne sodelujejo več s prej zelo pogostimi honorarji. Večina sodelavcev, novinarjev, je samozaposlenih in imajo avtorske pogodbe sklenjene z mediji.

V zadnjem letu sta na Celjskem dva primera, ko sta medija začela zaposlovati praktično z ničle. Gre za Televizijo Celje, kjer so sprva odpustili tri novinarje in jim takoj ponudili pogodbo, če bi se odločili za samozaposlitev.

Danes so tam trije drugi novinarji, ki so samozaposleni in delajo preko avtorske pogodbe. Nova zgodba je tudi radio Štajerski val, ki je od januarja letos v večinski lasti Romana Moškotevca. Štajerski val je bil zadnja leta skoraj brez novinarjev (zaposlena je bila le ena), zdaj pa ekipo postavljajo na novo. Zaposleni sta le odgovorna urednica in namestnica urednice, ena novinarka bo delala preko avtorske pogodbe kot samozaposlena, imajo pa še eno novinarko, ki dela preko študentske napotnice. Menda iščejo še nove sodelavce, ampak vse na s.p.

Nove sodelavce išče tudi NTRC (Novi tednik in Radio Celje), prav tako iščejo novinarje, ki bodo samozaposleni in bodo z njimi sklenili avtorsko pogodbo. NTRC je sicer prav v zadnjem letu redno, za nedoločen čas, zaposlil dve novinarki, ki sta prej delali kot samozaposleni. Kolikor je znano s terena, je podobna zgodba s samozaposlenimi tudi v mreži petih časopisov in Radia Rogla. Uredniki so zaposleni, novinarji so samozaposleni z avtorskimi pogodbami.

Razen NTRC ni znano, da bi kateri koli medij na Celjskem zaposlil novinarje (razen Štajerski val, ki ga postavljajo na noge, je zaposlil urednico in pomočnico).

O dohodkih nočejo govoriti. V NTRC dobijo samozaposlene dobrih tisoč evrov, ob predpostavki, da so v službi in delajo. Pavšal je namreč nižji (okoli 700 evrov), če pa delajo, dobijo plačano več. Tam so samozaposlene tretirane povsem enako kot zaposleni, saj tudi lahko dobijo stimulacijo. Kako bo z novimi sodelavci, ki jih iščejo, bo jasno v prihodnjih mesecih.

Pogodbe so sklenjene večinoma za eno leto, le dopisnica RTV je imela 4-letno pogodbo, ki letos poteče.

Večinoma novinarji ne dobijo pavšala, pač pa so plačani glede na opravljeno delo. Le NTRC plačuje pavšal, poleg tega pa tam dobijo redni honorarni sodelavci (sicer na s.p.) tudi regres za letni dopust.

Novinarji niso organizirani. Kakšnega posebnega socialnega dialoga med njimi in upravami ni, je pa seveda komunikacija v manjših medijih, kjer je vseh zaposlenih manj kot deset, specifična.

O problemih ne govorijo. Stvar pa je zdaj tako daleč, da če ne boš ti pristal na samozaposlitev, bo pa kdo drug, saj je brezposelnih veliko. Kakovost medija, žal, že dolgo časa ni več merilo uprav.

BREZPOSELNI NOVINARJI IN ŠTUDENTI

Konec marca je bilo na zavodu prijavljenih 23 brezposelnih oseb z visokošolsko univerzitetno izobrazbo (1. bolonjska stopnja), 4 brezposelne osebe z magistrsko izobrazbo (2. bolonjska stopnja) in 57 oseb z visokošolsko univerzitetno izobrazbo (prejšnjo), vsi s področja novinarstva in poročevalstva. Skupaj 84 oseb.

V prvih treh mesecih od prijave na zavod se je zaposlilo 27 oseb s področja novinarstva in poročevalstva, ki so imele visokošolsko izobrazbo. Povprečno trajanje brezposelnosti pred zaposlitvijo je bilo 11,6 mesecev. Podatkov o tem, pri katerem delodajalcu so se zaposlili zavod nima.

Od leta 2007 do leta 2013 je subvencijo za samozaposlitev prejelo 136 brezposelnih oseb s preteklimi delovnimi izkušnjami kot novinarji.

Število vključitev v subvencijo za samozaposlitev -						
Standardna klasifikacija poklicev (SKP) 2642 Novinarji						
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
4	9	27	30	26	16	24

Vir: Zavod za zaposlovanje RS

Zadnji dve leti je po podatkih FDV za vpis v **1. stopnjo študija novinarstva na FDV razpisanih 40 mest**, pred tremi leti je bilo mest 50. Katedra za novinarstvo si že leta prizadeva, da bi se vpis študentov razpolovil, saj bi se s tem lahko izboljšala kakovost študija (bolj poglobljen študij in tudi več veččinskega dela), po mnenju Karmen Erjavec argument katedre ni sprejet, ker se verjetno z obsežnejšem vpisom rešuje tudi socialne probleme (že dolgo je študij namenjen tudi zagotavljanju socialne varnosti).

Tudi letošnji podatki kažejo, da je še vedno velik interes za študij, saj ga bo morala fakulteta ponovno omejiti.

Diplomantov 1. stopnje bolonjskega programa je v zadnjih treh letih okrog 40 študentov.

Vpis na 2. stopnjo je v zadnjih letih okrog 25 študentov, magistrira oz. konča 2. stopnjo od 5 do 10 študentov. Ti imajo 7. stopnjo izobrazbe, ki je enakovredna stari univerzitetni diplomi in jo običajno zahtevajo delodajalci, npr. RTVSLO.

POLOŽAJ HONORARNIH NOVINARJEV BREZ STATUSA

O številu in položaju rednih honorarnih sodelavcev medijev, ki nimajo statusa samozaposlenega je iz javnih evidenc nemogoče pridobiti natančne podatke, zato lahko za to populacijo govorimo le o ocenah. Po ocenah novinarskih organizacij je rednih honorarnih sodelavcev vsaj 100. Njihovo število se je v zadnjih letih močno zmanjšalo, saj so uredništva stroške dela najprej nižala na tej populaciji. Močan je bil tudi pritisk nanje, da si uredijo status samozaposlenega. Ta pritisk se je še povečal z dvigom prispevkov za socialno varnost na avtorske pogodbe. Društvo novinarjev Slovenije je 30. januarja 2014 na uprave medijskih hiš naslovilo [javni poziv](#), da bremena povišanja prispevkov za socialno varnost na avtorske pogodbe ne preložijo na neto izplačila novinarjev.

V nadaljevanju je prikaz dviga stroška na avtorsko pogodbo. Iz izračuna je razvidno kako se je zaradi povišanja prispevkov za socialno varnost spremenilo razmerje med bruto in neto izplačilom honorarcu.

Obračun izplačila po avtorski pogodbi - velja samo v okviru predpostavk:

- dohodninska obravnava kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja, in
- prejemnik dohodka je iz Slovenije, in
- obračun pri bruto znesku plačila 400 EUR z izplačilom v 2012, 2013 in od 1. februarja 2014 naprej

	2012	2013	od 1. februarja 2014
			PIZ po 18. čl. in ZZ po 55. a čl. ZVZZ
Strošek naročnika dela	424,00	435,40	437,52
DDP 25 %	0,00	0,00	0,00
PSV "na bruto"	24,00	35,40	37,52
-> ZZ <i>pavšal</i> po ZVZZ 17. čl. 5. tč. 1*	- - -	- - -	2,12
-> PIZ po ZPIZ-2 18. 8,85 %	- - -	- - -	35,40
-> PIZ po ZPIZ-2 20. (1) 2. al. 8,85 %	- - -	35,40	- - -
-> PIZ po ZPIZ-1 6 %	24,00	- - -	
Bruto	400,00	400,00	400,00
PSV "iz bruto"	0,00	0,00	87,44
-> PIZ po ZPIZ-2 18. 15,50 %	- - -	- - -	62,00
-> ZZ po ZVZZ 55.a 6,36 %	- - -	- - -	25,44
Akontacija dohodnine 2*	90,00	90,00	68,14
Neto	310,00	310,00	244,42
Razmerje bruto / neto	1,290323	1,290323	1,636527

1* Pri izplačilih od 01. februarja 2014 naprej: bruto x 0,53 %.

2* davčna osnova x 25 %; davčna osnova = bruto (-) normirani stroški 10 % bruto (-) prispevki »iz bruto«

Vir: Matjaž Kodrič, Davčni ščit d.o.o.

NOVI MODELI NOVINARSTVA

Novinarji soočeni s splošno ekonomsko krizo, zmanjševanje stroškov dela v medijih, odpuščanji, tehnološkimi spremembami, krizo poslovnih modelov tiskanih medijev, propadom medijev in za Slovenijo specifično krizo lastništva medijev, iščejo nove modele znotraj katerih bi lahko še naprej opravljali svoj poklic. Ti projekti odstopajo od tradicionalnega modela medijev in vloge novinarja znotraj medijske hiše in so predvsem bolj ali manj uspešni projekti, s katerimi novinarji poskušajo sami sebi ustvariti delovna mesta. Tudi pri nas so novinarji že vzpostavili nekatere od teh novih rešitev. Primeri so notranji odkup Gorenjskega glasa, mediji kot sta [Metina lista](#) in [Apparatus](#), različni blogi posameznih avtorjev, akcija množičnega financiranja, ki jo je izvedel Radio Študent.

Uspešne projekte novih modelov financiranja novinarstva v svojem spletnem projektu [New Model Journalism](#) sledi Tim Dawson.

Raziskavo o uspešnih poslovnih modelih novinarjev [Chasing Sustainability on the Net](#) izvajajo tudi University of Tampere, USC Annenberg and Waseda University.

Razcvet novinarskih podjetij in projektov pa opažajo tudi v Španiji, kjer so novinarji od leta 2008 lansirali 297 različnih projektov, največji del katerih so bili novi mediji (278), poleg njih pa tudi 19 drugih kot so podjetja za odnose z javnostmi, avdiovizualno produkcijo, zaposlitvene platforme ...

Novinarske organizacije so opravile intervjue s novinarji in direktorji 108. izmed teh novih medijev. Osnovno statistiko, zaključke raziskave kot tudi predstavitev najuspešnejših projektov vam zaradi pomanjaja časa za prevod posredujemo v angleščini.

The rest (278) were media.

Breakdown:

International general info (6);

National general info (24);

Local general info (80);

Economy and business (15);

Sports (27);

Contemporary culture (32);

TV and cinema (9);

Women (3);

Technology (8);

Travel (8);

Journalism (6);

Radios and TVs online (16);

Other topics (44).

The biggest part of them were digital media, but 19 were print media.

Highlights will be:

Launches:

2008 (8);

2009 (8);

2010 (10);

2011 (24);

2012 (37);

2013 (21) (annual report deadline was mid-October).

Backing company:

Some form of company (limited, coop): 53;

Associations: 15;

Individuals: 19;

Other: 21.

Financial sources expected:

Only advertising: 39;

Advertising and sponsorship: 10;

Advertising and other sources (crowdfunding, apps, ebooks, magazines): 13;

Circulation/ copies: 10;
Communication and PR services: 14;
Non profit companies: 10;
Other 12

Staff:

More than 10: 13;
4 to 10: 35;
1 to 3: 51;
Without fixed staff: 9

Conclusions

First. It is the strength shown by journalists as a group, launching such an amount of new media.

Second. Too many of these projects are looking for new alternatives to operate: different sources of revenues or alliances between different media to sell their advertising. In this area it is interesting to see the attempts to get resources directly from readers but not via subscription basis. Just to finance independent media.

Third. Too many of these new media need a more professional approach. Journalism is not management, but to build strong journalist ventures you need well managed companies, commercially oriented and technologically updated. And forgetting this angle on a project is not good practice.

A few "success" stories

Elconfidencial.com.- It is a digital media launched by journalists in 2000 (it is not included in the APM research). In 2012 its turnover was 5.6 million euros and it has an operating profit of 0.5 million euro. Launched by journalists, it has now a diversified shareholders group. Its founder and first editor left the company 4 years ago to launch a new media (Vozpopuli.com). In December 2013 Elconfidencial.com had 2.3 million of Unique Users/month (comScore data)

Jot Down.- It is a contemporary life magazine with two editions: digital (www.jotdown.es) and print. Launched in 2011, its financial sources are: circulation/copies; advertising and other products (books). In the founders group there were not journalists. Financial data are unknown.

Eldiario.es.- It is a digital daily of general info. Launched by a group of journalists and other professionals (for instance, the former CEO of a Spanish media group, Grupo Zeta). Its editor and main leader is Ignacio Escolar, former editor of Publico, a now disappeared newspaper). In its first year (2013) its turnover was of 1.5 million euro, with a small operating profit. In December 2013 Eldiario.es had 1.0 million of Unique Users/month (comScore data)

Yorokobu.- It is a contemporary life magazine with two editions: digital (www.yorokobu.es) and a monthly print magazine. Launched in 2010 by a group of 3 journalists and 1 commercial. State-of-the-art in design, Yorokobu's publishing company (Brands&Roses) started to work for other companies (for instance, it currently makes the in-flight magazine of Vueling, a Spanish air company). In 2012 Brands& Roses has a turnover of 1.3 million euro and small operating losses of 0.02 million euro.

Weblogs.- It is a blogs company launched in 2005. In 2012 its turnover was 2.5 million euro and an operating profit of 0.1 million. Weblogs' blogs are technology (Xataka), cooking (Directo al paladar) or cars (Autopasion). They have a combined traffic of 5.1 million of Unique Users last December (somScore data).

v Ljubljani, 10. aprila 2014

Zbrala in zapisala Špela Stare, Društvo novinarjev Slovenije

INFORMACIJE ZA SAMOZAPOSELENE IN HONORARNE NOVINARJE OBJAVLJAMO NA [DRUŠTVENI SPLETNI STRANI](#), KI VKLJUČUJE TUDI [INTERAKTIVNO SVETOVALNICO](#) Z NAJBOLJ AKTUALNIMI VPRAŠANJI IN ODGOVORI.